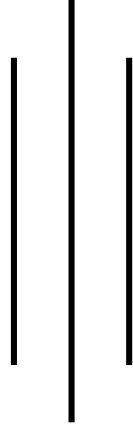

आयकर ऐन, २०५८ मा “पारिश्रमिक कर”
सम्बन्धी व्यवस्था

श्री ५ को सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजश्व विभाग
लाजिम्पाट, काठमाण्डौं
चैत्र, २०५९

१. पारिश्रमिक कर कस्तो आयमा लाग्छ ?
पारिश्रमिक कर रोजगारीको आयमा लाग्ने कर हो । कुनै प्राकृतिक व्यक्तिले कुनै आय वर्षमा रोजगारीबाट प्राप्त गरेको पारिश्रमिकलाई सो वर्षमा सो व्यक्तिको रोजगारीको आय मान्नु पर्दछ र यस्तो आयमा कर लाग्दछ ।
२. रोजगारी के लाई भनिन्छ ?
रोजगारी भनेको कुनै पनि प्राकृतिक व्यक्तिले आफ्नो श्रम (Labour) वा क्षमताको प्रयोग गरेर आय प्राप्त गर्ने कार्य हो । ऐनको दफा २(१) अनुसार यसले विगतमा गरेको, वर्तमानमा गर्दै गरेको वा भविष्यमा गरिने रोजगारी समेतलाई जनाउँछ ।
- घ. पारिश्रमिकको गणना गर्दा समावेश गर्नुपर्ने कुराहरू के के हुन ?
रोजगारदाताबाट कुनै आय वर्षमा प्राकृतिक व्यक्तिलाई दिइएका देहायका भुक्तानीहरू त्यस्तो प्राकृतिक व्यक्तिको सो आय वर्षको रोजगारीबाट प्राप्त पारिश्रमिकभित्र समावेश गर्नु पर्दछ:-

- (क) ज्याला, तलब, बिदा बापतको रकम, अतिरिक्त समय काम गरेबापतको रकम, शुल्क, कमिशन, पुरस्कार, उपहार, बोनस र अन्य सुविधाहरू बापतको भुक्तानी,
- (ख) महंगी भत्ता, जीवन निर्वाह खर्च, दशैं खर्च, तिहार खर्च, भाडा, मनोरन्जन वा यातायात भत्ता बापतको रकम लगायत कुनैपनि व्यक्तिगत भत्ताका भुक्तानी,
- (ग) निज वा निजको सम्बन्धित व्यक्तिले व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि गरेको खर्चको फछ्यौट वा सोधभर्ना बापत प्राप्त गरिएको भुक्तानी,
- (३) रोजगारीका कुनै शर्तमा सहमती जनाएबापत गरिएका भुक्तानी,
- (ब) रोजगारीको अन्त्य, नोक्सानी वा अनिवार्य अवकाश बापत गरिएका भुक्तानी,
- (च) अवकाश भुक्तानी र रोजगारदाताले सो कर्मचारीको लागि अवकाश

कोषमा जम्मा गरेको रकम समेतका अवकाश योगदान,

- (५) रोजगारीका सम्बन्धमा गरिएका अन्य भुक्तानी ।

माथि उल्लेख गरिएका भुक्तानी का अतिरिक्त प्रचलित कर लेखाका सिद्धान्त अनुसार आयमा समावेश गर्नुपर्ने देखिएका तथा कुनै रकमलाई चारित्रीकरण (Characterization) वा परिमाणिकरण (Quantification) गर्दा आयमा समावेश गर्नुपर्ने देखिएका रकमहरू पनि पारिश्रमिकको आय गणना गर्दा समावेश गरिन्छ । मानौं, कुनै कर्मचारी बिरामी भई औषधोपचारमा १०,००० खर्च भएको रहेछ । निजको सेवाशर्त अनुसार रोजगारदाताले निजलाई सो औषधिउपचार खर्चको रकम सोधभर्ना दिएको रहेछ भने त्यस्तो सोधभर्ना पाएको रकम निज कर्मचारीको पारिश्रमिक आयमा समावेश गर्नु पर्छ । यदि रोजगारदाताले निजी प्रयोगकोलागी मोटर तथा भवन उपलब्ध गराएको भए नियममा तोकिए वमोजिम

परिमाणिकरण गरी पारिश्रमिकको आय गणना गर्दा समावेश गर्नु पर्दछ।

उदाहरण : १

यदि कुनै कर्मचारी वा निजको सम्बन्ध व्यक्ति बिरामी भई औषधि उपचारको लागि कार्यालयवाट पेशकी लिएको रहेछर केही समयपछि औषधिको विलको आधारमा कार्यालयले सो पेशकी फछ्रौट गरेको रहेछ भने त्यसरी फछ्रौट भएको रकम कर्मचारीको व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि गरेको खर्चको फछ्रौट हुने हुंदा सो कर्मचारीको पारिश्रमिकको आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।

उदाहरण : २

यदि कुनै कर्मचारीले कार्यालयको कामकोलागी कुनै ठांउमा जान दैनिक भ्रमणभत्ता वापत कार्यालयवाट पेशकी लिएको रहेछर काम समाप्त भएपछि भ्रमणविलको आधारमा कार्यालयले सो पेशकी फछ्रौट गरेको रहेछ भने त्यसरी फछ्रौट भएको रकम कर्मचारीको व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि गरेको नभई कार्यालयको प्रयोजनको लागि हुने हुंदा सो

रकम सो कर्मचारीको पारिश्रमिकको आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

त्यसैगरि यदि कुनै कर्मचारीले कार्यालयको कुनै सामान खरिद गर्नकोलागी कार्यालयवाट पेशकी लिएको रहेछ र सो सामान खरिद गरि कार्यालयमा आम्दानी बांधी वील अनुसार कार्यालयले सो पेशकी फछ्रौट गरेको रहेछ भने त्यसरी फछ्रौट भएको रकम कर्मचारीको व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि गरेको नभई कार्यालयको प्रयोजनको लागि गरेको हुने हुंदा सो रकम सो कर्मचारीको पारिश्रमिकको आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

- रोजगारीका कुनै शर्तमा सहमती जनाएबापत गरिएका भुक्तानी,
- रोजगारीको अन्त्य, नोक्सानी वा अनिवार्य अवकाश बापत गरिएका भुक्तानी, तथा अवकाश भुक्तानी वापतका रकम, उदाहरणकोलागी अवकाश प्राप्त गर्ने कर्मचारीको,
✓ संचित विदा वापतको रकम, संचित औषधिउपचार वापतको रकम आयमा

- समावेश गर्नु पर्छ । तर, ०५८।१२।१८ सम्म पाकेको विदा वापतको रकम आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।
- ✓ ०५८।१२।१८ मा वहाल रहेका कर्मचारी अवकाश हुंदा पाउने औषधीउपचारको रकम रू. १,८०,०००।- सम्म भएमा त्यस्तो रकम पनि आयमा समावेश हुदैन । सो भन्दा बढी पाएमा बढी रकम मात्र आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।
 - ✓ कर्मचारीले पाउने उपदानको हकमा ०५८।१२।१८ सम्म पाकेको उपदानमा कर छुट हुन्छ ।
 - ✓ अवकाश भए पछि पाउने संचयकोष रकम मध्ये ०५८।१२।१८सम्म जम्मा भएको सा-वा र व्याजमा कर छुट हुन्छ । तर सो मिति सम्म जम्मा भएको रकमबाट ०५८।१२।१९देखिपाक्ने व्याजलाई आयमा जोड्नु पर्छ ।
 - रोजगारदाताले सो कर्मचारीको लागि अवकाश कोषमा जम्मा गरेको रकम समेतका अवकाश योगदान,

- उदाहरणकोलागी संचयकोष वापत श्री ५ को सरकारबाट थप हुने रकम,
- रोजगारीका सम्बन्धमा गरिएका अन्य भुक्तानी,
 - पूर्ण वा आंशिक रूपमा निजी प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिएको वा प्रयोगको लागि उपलब्ध भएको सवारी साधन वापत खाई पाई आएको तलवको सून्य दशमलव पांच प्रतिशतले हुने रकम,
- उदाहरणको लागि यदि कुनै कर्मचारीलाई घर बाट कार्यालयमा आउन जान वा निज कर्मचारीको व्यक्तिगत प्रयोजनकोलागी मोटर, कार वा यस्तै सवारी साधन दिएको भए र निज कर्मचारीको ग्रेड सहितको मासिक तलव रू.१०,०००।- रहेछ भने, सवारी साधन सुविधा वापत रू. १०,०००।- को सून्य दशमलव पांच (०.५) प्रतिशतले हुने रकम रू.५०।- निज कर्मचारीको मासिक आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।
- सवारी साधन सुविधा दिंदा चालक र ईन्धन पनि दिनु पर्ने हुंदा माथी भनिए भैं

सवारी साधन सुविधा वापतको रकम आयमा समावेश गरि सकेपछि चालक वा ईन्धन को लागी गरेको भुक्तानी वा सुविधालाई आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

तर, यदि कर्मचारीलाई निजी प्रयोजनका लागि सवारी साधन सुविधा भनि तोकिएको रकम भुक्तानी गर्ने गरेको भए भुक्तानी भएको पुरै रकम निज कर्मचारीको आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।

- कर्मचारीको लागि उपलब्ध गराइएको भवन वापत खाई पाई आएको तलवको दुई (२) प्रतिशतले हुने रकम, उदाहरणकोलागि यदि कुनै कर्मचारीलाई भवन उपलब्ध गराएको भए र निज कर्मचारीको ग्रेड सहितको मासिक तलव रू.१०,०००।- रहेछ भने, भवन सुविधा वापत रू. १०,०००।- को दुई प्रतिशतले हुने रकम रू.२००।- निज कर्मचारीको मासिक आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।

तर, यदि कर्मचारीलाई निजी प्रयोजनको लागि भवन सुविधा भनि तोकिएको रकम भुक्तानी गर्ने गरेको भए वा घरभाडा

रकम भुक्तानी गरेको भए भुक्तानी भएको पुरै रकम निज कर्मचारीको आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।

यदि कर्मचारीलाई भवन सुविधाको सट्टा निजी घरको मरम्मत खर्च दिने गरेको भए त्यस्तो खर्च वापतको रकम कर्मचारीको आयमा जोड्नु पर्छ ।

- घरको रेखदेखकर्ता, भान्छे, सवारी चालक, माली वा अन्य घरेलु सहायकको सेवा वापत कर्मचारीको योगदान कटाई बांकी हुन आएको रकम, उदाहरणकोलागि कार्यालयले कुनै कर्मचारीलाई भान्छे को सुविधा दिएको रहेछ। त्यो भान्छेको तलव रू. ३,०००।- रहेछ। कार्यालयले त्यो तलव भान्छेलाई भुक्तानी गर्ने गरेको रहेछ। यसरी भान्छे सुविधा दिए वापत कार्यालयले त्यो भान्छे सुविधा पाउने कर्मचारीको तलवबाट रू. १,०००।- काट्ने गरेको रहेछ भने यो १,०००।- रूपैयां भान्छे सुविधा पाउने कर्मचारीले भान्छे सुविधा वापत गरेको योगदान हुन्छ र भान्छेलाई कार्यालयले

दिएको तलव रू.३,०००।- बाट योगदान रू. १,०००।- कटाई बा-की रू. २,०००।- त्यस्तो भान्छे सुविधा उपभोग गर्ने कर्मचारीको आयमा जोडिन्छ । यदि कार्यालयले भान्छे सुविधा पाउने कर्मचारीबाट भान्छे सुविधा वापत केहि लिएको रहेनछ भने रू. ३,०००।- नै सो कर्मचारीको आयमा जोड्नु पर्छ ।

तर, यदि कर्मचारीलाई उपरोक्त सुविधा भनी तोकिएको रकम भुक्तानी गर्ने गरेको भए भुक्तानी भएको पुरै रकम निज कर्मचारीको आयमा समावेश गर्नु पर्छ । सवारी चालकको हकमा सवारी साधन सुविधा दिंदा चालक र ईन्धन पनि दिनु पर्ने हुंदा माथी भनिए भैं सवारी साधन सुविधा वापतको रकम आयमा समावेश गरि सकेपछि सवारी चालकको लागी गरेको भुक्तानी वा सुविधालाई आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

- भुक्तानी प्राप्त गर्ने व्यक्तिको निवासस्थानमा जडान गरिएको धारा, विजुली, टेलिफोन जस्ता सेवाहरू वापतको रकम पनि आयमा

जोड्नु पर्ने हुन्छ । तर यस्तो रकम पनि निजी प्रयोजनको लागी भएको हो वा व्यवसायीक प्रयोजनकोलागी भएको हो छुट्याउनु पर्छ । यस्तो सुविधा पाउने व्यक्तिको सेवा शर्त सम्बन्धि नियम अनुसार र त्यस्तो व्यक्तिले पालना गर्नु पर्ने कर्तव्यलाई स्मृत दृष्टिगत गरि प्रयोजन छुट्याउनु पर्छ । यदि निजी प्रयोजनकोलागी यस्तो सेवा प्रयोग भएको भए सेवा पाउनेको आयमा समावेश गर्नु पर्छ । तर, व्यवसायीक प्रयोजनकोलागी भए आयमा समावेश गर्नु पर्दैन । तर, यस्तो सुविधाको रकम सोभैं सुविधा पाउने व्यक्तिलाई भुक्तानी गरेको भए आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।

- यदि रोजगारदाताले कर्मचारीलाई सहूलियत ब्याज दरमा ऋण दिएको रहेछ भने प्रचलीत ब्याज दर र रोजगारदाताले लिने ब्याज दरको फरक रकम कर्मचारीको आयमा जोड्नु पर्छ ।
- पारिश्रमिकको गणनामा समावेश हुने कुनै रकमको क्षति नहोस भनी गरिएको

वीमाबाट प्राप्त भएको क्षतिपूर्तिबापतको रकमलाई आयको रूपमा चारित्रीकरण गरी पारिश्रमिकको गणना गर्दा समावेश गर्नु पर्दछ।

४. कहिले देखीको आय गणना गर्दा माथी भनिए वमोजिम आयमा समावेश गर्नु पर्छ ?
०५.८।१२।१९ देखिको आय गणना गर्दा मात्र उपरोक्तानुसार का रकमहरू आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।
५. पारिश्रमिकको गणना गर्दा समावेश गर्नु नपर्ने कुराहरू केके हुन् ?
कुनै प्राकृतिक व्यक्तिले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको पारिश्रमिकको गणना गर्दा देहायका कुराहरू समावेश गर्नुपर्ने छैन :-
(क) छुट पाउने रकम र अन्तिम रूपमा कर कट्टी हुने भुक्तानी,
(ख) समान शर्तमा सबै कर्मचारीलाई उपलब्ध हुने गरी रोजगारदाताबाट कार्यस्थलमा कर्मचारीलाई उपलब्ध गराइएका खाना तथा खाजा,

(ग) कुनै कर्मचारीले रोजगारदाताको तर्फबाट गरेका रोजगारदाताको व्यावसायिक प्रयोजन पूरा गर्ने किसिमका खर्चहरू वा छुट हुने खर्चहरूको फछर्योट वा सोधभर्ना :-

जस्तै:- काठमाडौंस्थित कुनै कार्यालयको कर्मचारी कार्यालयको कामको सिलसिलामा आफैले टिकट किनी विराटनगर गएको छ र पछि फर्केर आएपछि टिकटको पैसा कार्यालयबाट सोधभर्ना लिएको छ भने त्यस्तो रकम सो कर्मचारीको पारिश्रमिक गणना गर्दा आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

(घ) रोजगारदाता वा रोजगारदाताको सम्बद्ध व्यक्ति वा रोजगारदाता वा निजको सम्बद्ध व्यक्तिसंग भएको सम्झौता अनुसारको कुनै तेस्रो व्यक्तिबाट भएको हिसाब किताब राख्न अव्यावहारिक वा प्रशासनिक रूपले कठिन हुने ५०० रूपैया सम्मको भुक्तानी ।

(ड) ०५दा४।१ देखि ०५दा१२।१८ सम्मको आय गणना गर्दा भने आयकर ऐन, २०३१ ले छुट दिएको दशैँ खर्चलाई आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

ट. पारिश्रमिक आयमा कस्ता कस्ता रकम घटाउन पाउछ ?

➤ कर्मचारीले पाउने तलब, भत्ता, सेवा, सुविधा लगायतको आयमा समावेश हुने सम्पूर्ण रकमको जोड कर्मचारीको निर्धारणयोग्य आय हुन्छ । यस्तो निर्धारणयोग्य आय को एक तिहाई र रू. तिन लाखमा जुन घटी हुन्छ सो रकम सम्म स्विकृत अबकाश कोषमा अबकाश योगदान गर्न पाईन्छ। स्विकृत अबकाश कोष भन्नाले अबकाश भए पछि भुक्तानी पाउने शर्तमा आन्तरिक राजश्व विभागबाट स्विकृति प्राप्त अबकाश कोष हो । कर्मचारी संचयकोष तथा नागरिक लगानी कोष स्विकृत अबकाश कोषका उदाहरण हुन । अन्यले पनि यस्तो कोष राख्न स्विकृती प्राप्त गर्न सक्छन् ।

➤ कर्मचारीले पाउने तलब, भत्ता, सेवा, सुविधा लगायतको आयमा समावेश हुने सम्पूर्ण रकमको जोडबाट अबकाश योगदानको रकम घटाए पछि हुने करयोग्य आयको छ प्रतिशत वा रू. १ लाख रूपैयाँ मध्ये जुन घटी हुन्छ सो रकम सम्म आन्तरिक राजश्व विभागमा कर छुट पाउने संस्थाको रूपमा दर्ता भएको संस्थालाई दिएको चन्दा घटाउन पाईन्छ।

यस्का साथै श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरि कुनै चन्दामा कर छुट दिएको भए जति सुकै रकम भए पनि सो सूचना वमोजिम चन्दा दिएको रकम घटाउन पाईन्छ।

➤ ०५दा४।१ देखि ०५दा१२।१८ सम्मको आय गणना गर्दा भने आयकर ऐन, २०३१ ले छुट दिएका औषधोपचार खर्च, जीवन बीमा आदी पनि खर्च कट्टीगर्न पाईन्छ।

७. पारिश्रमिकको गणना र करयोग्य आयको गणना गरिएको एउटा उदाहरण निम्नानुसार हुनसक्छ :-

कखग बैंक लिमिटेडका म्यानेजर श्री गौतमले आर्थिक वर्ष २०५८।५९ मा बैंकबाट तलब रू.१८००००।-, शैक्षिक भत्ता रू. १२०००।-, मंहगीभत्ता रू.६०००।-, ओभरटायम रू.२०००।-, वोनस रू. ५००००।-, सट्टा विदावापत रू. १००००।-, परिवहन भत्ता रू.१५०००।-, प्रोत्साहन पुरस्कार रू. ५००००।- प्राप्त गरेका रहेछन । कार्यालयमा काम गर्दा गर्दै निज सामान्य दुर्घटनामा परेको बेला सामान्य चोटको प्राथमिक उपचारका लागि बैंकले रू. ३००।- खर्च गरेको रहेछ । सो आ.व.मा कर छुट पाएको संस्था पशुपतिक्षेत्र विकास कोषलाई रू. ५००००।- चन्दा दिएका रहेछन । श्री गौतमले आन्तरिक राजश्व विभागबाट अवकाश कोषको रूपमा स्वीकृति प्राप्त गरेको अवकाश कोषमा तलबको १० प्रतिशत रकम योगदान गर्ने गरेका रहेछन । श्री गौतमको पारिश्रमिक आयको अतिरिक्त रू.१२०००।- घर बहाल आय पनि रहेछ। घर बहाल आय भुक्तानी लिंदा श्रोतमा कर कट्टी भएको रहेछ। श्री गौतमले दम्पति सरह

हुन छनौट गरेका रहेन छन् । श्री गौतमको आ.व. २०५८।५९ को पारिश्रमिकको गणना र निजको करयोग्य आय र कर निर्धारणनिम्नानुसार गर्नुपर्दछ।

पारिश्रमिकको गणना

भुक्तानी	पारिश्रमिकमा समावेश हुने	पारिश्रमिकमा समावेश नहुने	घटाउन पाउने खर्च	कैफियत
तलब	१८००००।-			
शैक्षिक भत्ता	१२०००।-			
मंहगी भत्ता	६०००।-			
ओभरटायम	२०००।-			
वोनस	५००००।-			
सट्टा विदावापत	१००००।-			
परिवहन भत्ता	२५०००।-			
प्रोत्साहन पुरस्कार	५००००।-			

प्राथमिक उपचार		३००१-		सानोति नो रकम भएकोले
घर बहाल आय		१२०००१-		अन्तिम रूपमा करकट्टी भएकोले
करछुट हुने संस्थालाई दिएको चन्दा			५००००१-	
स्वीकृत अवकाश कोष मा योगदान			१८०००१-	
जम्मा	३३५०००१-	१२३००१-	६८०००१-	

➤ करयोग्य आयको गणना

- ⇒ श्री गौतमको पारिश्रमिक आयमा समावेश गर्नुपर्ने रकम रु ५५५०००१- हुन् ।
- ⇒ स्वीकृत अवकाश कोषमा गरेको योगदान खर्चको रूपमा घटाउन पाइने हु-दा सो रकम रु.

- १८०००१- ३६उदा रु.
- घ१८०००१- बा-की रहन् ।
- ⇒ पशुपतिक्षेत्र विकासकोष कर छुट पाउने संस्था हो र यस्तो संस्थालाई दिएको चन्दा घटाउन पाइन् । यो रकमको हिसाव गर्दा चन्दा रकम कट्टा नगरी हुने आयको छ प्रतिशत वा रु.१०००००१- मध्ये जुन घटी हुन्छ त्यो मात्र खर्चको रूपमा कट्टी गर्न पाइन्छ । प्रस्तुत केशमा अवकाश योगदान मात्र कटाउदा हुने आय ३१७००० को छ प्रतिशतले हुने रु.१५८५०१- हुन्छ । रु. १ लाख भन्दा यो रकम घटी भएकोले रु. ३१७०००१- मा रु. १५८५०१- घटाउदा रु ३०११५०१- बांकी रहन्छ ।
- ⇒ प्रस्तुत केशमा श्री गौतमको आ. व. २०५८।५९ को करयोग्य आय रु.३०११५०१- हुन्छ ।

➤ करको गणना:

उपरोक्त करयोग्य आयमा निम्नानुसार करको गणना गर्नु पर्छ :

करयोग्य आय रू. ३,०१,१५०
श्री गौतम दम्पति हुन छनौट नगर्ने प्राकृतिक व्यक्ति भएकोले अनुसूची १ को दफा १ (ग) अनुसार :

रू. १,४०००० मा रू. ११,२५०।००
बांकी रू. १,६१,१५० मा २५ प्र.श.ले रू. ४०,२८७।५०

आ. व.२०५८।५९ मा जम्मा लाग्ने कर रू. ५१,५३७।५०

द. पारीश्रमिक आय मात्र हुनेले आय विवरण पेश गर्नु पर्छ पर्दैन ?

सो आयवर्षमा नेपालमा श्रोत भएको रोजगारी को आय मात्र भएमा, सो वर्षमा रोजगारदाता वा रोजगारदाताहरू वासिन्दा व्यक्ति भएमा र एक पटकमा एउटा मात्र रोजगारदाता भएमा र पारीश्रमिक आय मात्र भएता पनि यदि कसैले चन्दा खर्च, रोजगारदाताले जम्मा गरेको वाहेक अन्य अबकाश योगदान तथा औषधिउपचार कर मिलान दाबी नगरेको भए आय विवरण पेश गर्नु पर्दैन । कर

कट्टीगरिएको रकम नै अन्तिम कर हुन्छ । उपरोक्त अनुसार नभएमा पारीश्रमिक आय मात्र भएता पनि आय विवरण पेश गर्नु पर्छ ।

ढ. पारीश्रमिक आयमा कर कट्टीगर्दा कसरी करयोग्य आयको गणना गर्ने ?

पारीश्रमिक आय भुक्तानी दिनेले कर्मचारीको सो आय वर्षमा माथी भनिएभैं पारीश्रमिक आयमा समावेश हुने रकमहरूबाट पारीश्रमिकबाट कट्टी गरेको र आफ्नो तर्फबाट थप गरेको संचयकोष लगायतका अबकाश योगदान रकम आन्तरिक राजश्व विभागबाट स्विकृति प्राप्त अबकाश कोषमा जम्मा गरेको भए सो रकम घटाई करयोग्य आय कायम गर्नु पर्छ । यसरी कायम हुने आयमा आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूची १ वमोजिम करको गणना गर्नु पर्छ ।

१०.सेवाबाट अबकाश पाई सकेका कर्मचारीले पाउने निवृत्तिभरणमा के कसरी कर लाग्छ ?
सेवाबाट अबकाश पाई सकेका कर्मचारीको निवृत्तिभरण आय मात्र भएमा निजले वर्ष भरी पाउने निवृत्तिभरण रकमबाट माथी उदाहरण दिए जस्तै गरि करयोग्य आयको गणना गरि

त्यस्मा अनुसूची १ बमोजिमको कर छुट हुने रकम मा पच्चिस प्रतिशत थप गर्दा हुने रकम करयोग्य आयबाट घटाई बांकीमा अन्य कर्मचारी सरह कर लाग्छ ।

११. २०५८।१२।१९ भन्दा अगाडीको निवृत्तिभरणमा के हुन्छ ?

०५८।१२।१९ भन्दा अगाडी भुक्तानी भएको वा सो मिति सम्म पाकेको तर ०५८।१२।१९वा सो भन्दा पछि भुक्तानी गरेको निवृत्तिभरणमा कर लाग्दैन । उदाहरणको लागि श्रीमान् “क” ले ०५८ श्रावण र भाद्रको निवृत्तिभरण ०५८ फाल्गुण मा बुझ्नु भएको रहेछ। तेसैगरि ०५८ आश्वीन देखिजेष्ठ सम्मको ०५९ आषाढमा भुक्तानी पाउनु भएको रहेछ भने श्रीमान् “क” लाई ०५८ श्रावण देखिचैत्र १८ गते सम्मको हुने निवृत्तिभरणमा कर लाग्दैन । ०५८ चैत्र १९ गते देखिपाकेको निवृत्तिभरणमा भने कर लाग्छ ।

१२. २०५८।१२।१९ गते वा सो पछि सेवाबाट अबकाश हुने कर्मचारीले आफ्नो संस्थाको कर्मचारीको सेवाशर्त बमोजिम पाउने संचयकोष, उपदान, संचित बिदा वापतको रकम,

औषधीउपचार वापतको रकम, नागरिक लगानी कोषमा जम्मा गरेको रकम मा के कसरी कर लाग्छ ?

माथी भनिए बमोजिमका रकममा निम्नानुसार कर लाग्छ :-

क. संचयकोष :- २०५८ चैत्र १८ सम्म संचयकोषमा जम्मा भएको सांवा ब्याज रकममा कर लाग्दैन । तर, त्यो मिति सम्म जम्मा भएको रकममा २०५८ चैत्र १९ गते पछि पाक्ने ब्याज भने आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।

ख. उपदान:- उपदानको हकमा २०५८ चैत्र १८ सम्म उपदान पाकी सकेका कर्मचारीले २०५९ चैत्र १९ गते वा सो पछि अबकाश लिएमा त्यस्ता कर्मचारीलाई भुक्तानी गरिने उपदान मध्ये ०५८ चैत्र १९ गते सम्म पाकेको उपदान रकममा कर लाग्दैन । तर, ०५८ चैत्र १८ गते सम्म उपदान पाकी नसकेका कर्मचारीले भुक्तानी पाएको उपदान रकम आयमा समावेश गर्नु पर्छ । तेसैगरि ण्डुड चैत्र १८ गते सम्म उपदान पाकेतापनि सो मिति सम्म पाकेको उपदान भन्दा बढी रकम भुक्तानी पाएमा

भने त्यसरी बढी भुक्तानी पाएको उपदान रकम आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।

उदाहरणको लागी

मानौं, कुनै कम्पनिको कर्मचारी सेवाशर्त सम्बन्धि नियममा छ वर्ष सेवा पुरा गरेमा ५ महिनाको तलब, १० वर्ष सेवा पुरा गरेमा १० महिनाको तलब, १५ वर्ष सेवा पुरा गरेमा १५ महिनाको तलब उपदान दिने व्यवस्था रहेछ।

सो कम्पनिको “क” भन्ने कुनै कर्मचारी ०५१।२।२० मा अबकाश भएछन् । ०५८।१२।१८मा निजको सेवा अबधि ४ वर्ष १० महिना पुगेको रहेछ । सेवाबाट अबकाश हुंदा निजले छ महिनाको उपदान पाएछन् । यस अबस्थामा निजले पाउने उपदानमा कर लाग्छ । किनकी ०५८।१२।१८मा निजको उपदान पाकेको थिएन ।

“ख” भन्ने कर्मचारीको ०५८।१२।१८मा सेवा अबधि ५ वर्ष १ महिना पुगेको रहेछ । निज कर्मचारी यदी ०६१।२।२० मा अबकाश

भएर १० महिनाको तलब उपदान पाएका रहेछन् भने निजले पाएको रकम मध्ये छ महिनाको तलब वरावरको रकममा कर लाग्दैन । बांकी छ महिनाको तलब वरावरको रकममा मात्र कर लाग्छ ।

ग. संचित बिदा वापतको रकम :- संचित बिदा वापतको रकम सम्बन्धमा पनि २०५८ चैत्र १८ सम्म पाकेको बिदा वापत हुने रकममा कर लाग्दैन ।

उदाहरणकोलागी, कुनै कर्मचारीको ०५८।१२।१८मा १२० दिन घर बिदा र ९० दिन विरामी बिदा पाकेको रहेछ। कर्मचारीले अबकाश पाउदा घर बिदा १५० दिन र विरामी बिदा १४० दिन संचित रहेछभने घर बिदा ३० दिन र विरामी बिदा ५० दिन को हुने रकममा मात्र कर लाग्छ । तर यदि अबकाश हुंदा घर बिदा १०० दिन र विरामी बिदा ४० दिन मात्र संचित रहेछभने कर लाग्दैन ।

३. औषधिउपचार वापतको रकम:- २०५९ चैत्र १८ गते सेवामा रहेका कर्मचारी वा कामदार सेवाबाट अबकाश हुंदा निजहरूको

सेवा शर्त सम्बन्धी नियम अनुसार भुक्तानी हुने एक लाख असी हजार रूपैयांसम्मको औषधी उपचार खर्चलाई २०५८ चैत्र १९ गते वा सो पछि भुक्तानी भए पनि सो कर्मचारी वा कामदारको आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

ज. नागरिक लगानी कोष:- २०५८ चैत्र १८ सम्म नागरिक लगानी कोषमा जम्मा भएको सांवा ब्याज रकममा कर लाग्दैन । तर, त्यो मिति सम्म जम्मा भएको रकममा २०५८ चैत्र १९ गते पछि पाक्ने ब्याज भने आयमा समावेश गर्नु पर्छ ।

१३. संचयकोष, उपदान आदीमा के कसरी कर लाग्छ ?

आन्तरिक राजश्व विभागबाट स्विकृति प्राप्त अबकाश कोषबाट एकमुष्ट भुक्तानी भएको संचयकोष, उपदान आदी रकमहरूको योगबाट छ लाख रूपैया वा भुक्तानी भएको रकमको ५० प्रतिशतमा जुन बढी हुन्छ सो रकम घटाई बांकी रकममा मात्र कर लाग्छ ।

१४. संचयकोष, उपदानमा के कति कर लाग्छ ?

आन्तरिक राजश्व विभागबाट स्विकृति प्राप्त अबकाश कोषबाट भुक्तानी भएको संचयकोष, उपदानमा ६ प्रतिशतका दरले कर लाग्छ ।

१५. २०५८।१२।१८ सम्म प्रचलित कानून बमोजिम संचालन भई रहेका संचय कोष, उपदान कोष वा नागरिक लगानी कोष २०५८।१२।१९ देखिस्वीकृत अबकाश कोष हुन्छन्, हुदैनन् ?

२०५८।१२।१८ सम्म प्रचलित कानून बमोजिम संचालन भई रहेका संचय कोष, उपदान कोष वा नागरिक लगानी कोषलाई २०६० साल असार मसान्तसम्मको लागि स्वीकृत अबकाश कोष मानिएकोछ । त्यस्ता कोषहरूले २०६० साल असार मसान्त पछि पनि स्वीकृत अबकाश कोषको रूपमा रहि रहन चाहने हो भने २०६० साल असार मसान्त सम्ममा आन्तरिक राजश्व विभागबाट स्वीकृती लिई सक्नु पर्छ ।

१६. २०५९ श्रावण १ गते पछि नागरिक लगानी कोषमा जम्मा हुने रकमलाई आयमा समावेश गर्नु पर्छ पर्दैन ?

आयकर ऐन, २०५८ तथा आयकर नियमावली, २०५९ बमोजिम कर्मचारी वा जो सुकै व्यक्तिलाई निज अबकाश हुंदा मात्र भुक्तानी हुने गरि नागरिक लगानी कोषबाट कुनै योजना संचालन भएमा त्यस्तो योजनामा गरिएको योगदान आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

१७. स्वीकृति पाएका संचयकोष, नागरिक लगानी कोष आदी अबकाश कोषमा जम्मा गर्दा आयमा समावेश नहुने योगदानको कुनै सीमा हुन्छ वा जति जम्मा गरे पनि आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ?

कुनै रोजगारकर्ताले कुनै आय वर्षमा स्वीकृत अबकाश कोषमा अबकाश योगदान जम्मा गर्दा तीन लाख रुपैयां वा निजको निर्धारणयोग्य आयको एक तिहाईमा जुन घटी हुन्छ सो रकमसम्म आफ्नो कर योग्य आयबाट घटाउन पाउछ ।

१८. आयकर ऐन, २०५८ लागु हुनु अघि कामदार वा कर्मचारीको सेवा शर्त बमोजिम कर छुट हुने गरि कल्याणकारी कोष, विशेष कोष आदीबाट भुक्तानी हुने प्रकृतिका रकमहरू २०५८।१२।१९ पछि भुक्तानी भएमा के हुन्छ ?

कर्मचारीको सेवाशर्त सम्बन्धि नियममा व्यवस्था हुंदैमा कर छुट हुदैन । कल्याणकारी कोष, विशेष कोष आदीबाट कर्मचारीलाई भुक्तानी हुने रकममा आयकर ऐन, २०३१ बमोजिम पनि कर छुट थिएन र आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम पनि कर छुट हुदैन ।

१९. कुनै कर्मचारीको रोजगारी बाहेक अन्य व्यवसाय वा लगानीको पनि आय रहेछ भने के गर्नु पर्छ ?

रोजगारी का साथै अन्य व्यवसाय वा लगानीको आय हुने व्यक्तिले सबै आय समावेश गरि आय विवरण पेश गरी स्वयम् कर निर्धारण गर्नु पर्छ । तर रोजगारकर्ताको अन्य आयमा अन्तिम रूपमा कर कट्टीहुने आय जस्तै, इर बहाल वा ब्याज आय मात्र भएमा आय विवरण पेश गर्नु पर्दैन ।

२०. दम्पतिमा एक जनाको रोजगारी र अर्कोको अन्य कुनै आय वा अर्कोको पनि रोजगारी रहेछ भने के गर्नु पर्छ ?

दम्पतिले दुबै जनाको आय एकै ठांडमा समावेश गर्ने गरि छनौट गरेमा संयुक्त आय कायम गरी दम्पतिको छुट सुविधा पाउनेछ ।

यदि यसरी छनौट नगर्ने हो भने दुबै जनाको बेग्ला बेग्लै आय कायम गरी व्यक्तिको छुट मात्र पाउनेछ । तर दम्पति मध्ये एक जनाको कुनै आय नभएमा पनि अर्को व्यक्तिले दम्पतिको छुट दाबी गरी ५नौँद गर्न पाउ५ ।

२१. आयकर प्रयोजनकोलागी भौगोलीक क्षेत्र कति कति छन् र कुन कुन भौगोलीक क्षेत्रलाई के कति दुर्गम भत्ता तोकिएकोछ :-
आयकर नियमावलीले भौगोलिक क्षेत्रलाई पांच वर्गमा विभाजन गरि निम्नानुसार दुर्गम भत्ता तोकेको छ ।

- (क) “क” वर्गका क्षेत्रमा तीस हजार रूपैयां ।
- (ख) “ख” वर्गका क्षेत्रमा चौबीस हजार रूपैयां ।
- (ग) “ग” वर्गका क्षेत्रमा अठार हजार रूपैयां ।
- (३) “घ” वर्गका क्षेत्रमा बाह्र हजार रूपैयां ।
- (ज) “ङ” वर्गका क्षेत्रमा ५ हजार रूपैयां ।

२२. कुन कुन भौगोलीक क्षेत्रलाई कुन कुन वर्गमा विभाजन गरिएको छ ?

आयकर प्रयोजनकोलागी श्री ५ को सरकारले निम्नानुसार भौगोलीक क्षेत्रको वर्गिकरण गरेकोछः

१. “क” वर्गमा रहने क्षेत्रहरू

- (क) मनाङ जिल्ला
- (ख) कालीकोट जिल्ला
- (ग) मुगु जिल्ला
- (३) डोल्पा जिल्ला
- (ज) हुम्ला जिल्ला
- (च) वाजुरा जिल्ला

२. “ख” वर्गमा रहने क्षेत्रहरू

- (क) ताप्लेजुङ जिल्लाको धुन्सा र ओलाञ्चुञ्जगोला यसमा पर्ने गाउँ विकास समितिहरू
- (ख) संखुवासभा जिल्लाको निम्न गाउँ विकास समितिहरू

१. चेपुवा
२. हेदाञ्ना
३. किमाथांका
४. स्याकसिला

५. वालुङ्ग
६. सीमाजोर
(ग) सोलुखुम्बु जिल्लाको निम्न गाउँ विकास समितिहरू
(१) खुम्जु
(२) नाम्चे
(३) चौरीखर्क
(घ) दोलखा जिल्लाको गोगर गाउँ विकास समिति
(ङ) रसुवा जिल्लाको टिमुर गाउँ विकास समिति
(च) गोरखा जिल्लाको निम्न गाउँ विकास समितिहरू
१. सिर्दिवास
२. प्रोक
३. लोहा
४. केरोजा
५. छेकम्पार
६. मान्बु
(५) वाग्लुङ जिल्लाको निम्न गाउँ विकास समितिहरू
१. वोडांग

२. निसी
३. हुकाम
४. रन्मा
५. मैकोट
६. टकवाछी
(ज) मुस्ता जिल्ला
(झ) जुम्ला जिल्ला
(ञ) वभाङ जिल्ला
(ट) डोटी जिल्लाको खप्तड जडीवुडी उद्यानको ९०० फिटभन्दा उचाईको भाग
(ठ) दार्चुला जिल्ला
३. “ग” वर्गमा रहने क्षेत्रहरू
(क) रूकुम जिल्ला
(ख) जाजरकोट जिल्ला
(ग) दैलेख जिल्ला
(३) अछाम जिल्ला
४. “घ” वर्गमा रहने क्षेत्रहरू
(क) ताप्लेजुङ जिल्लाको “ख” वर्गमा परेका गाउँ विकास समितिहरू देखिवाहेक अन्य गाउँ विकास समितिहरू

- (ख) भोजपुर जिल्ला
(ग) तेह्रथुम जिल्ला
(३) संखुवासभा जिल्लाको “ख” वर्गमा परेका गाउँ विकास समितिहरू देखिवाहेक अन्य गाउँ विकास समितिहरू

- (ज) खोच्छाङ जिल्ला
(च) ओखलढुङ्गा जिल्ला
(५) सोलुखुम्बु जिल्लाको “ख” वर्गमा परेका गाउँ विकास समितिहरू देखिवाहेक अन्य गाउँ विकास समितिहरू

(ज) धादिङ्ग जिल्लाको निम्न गाउँ विकास समितिहरू

१. वुडाथुम
२. लापा
३. फुलखर्क
४. रिगाउँ
५. सल्यानकोट
६. सल्यानटार

(झ) सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको निम्न गाउँ विकास समितिहरू

१. वराम्चो
२. वरूवा
३. मौताडा
४. वीरता गोलदे
५. गुनसा
६. गुवा
७. किउल
८. लिस्टीकोट
९. महांकाल
१०. पांग तांग
११. फुल्पीङ कट्टी
१२. धागपालकोट
१३. छिमुनठगल छिनस ध्यागल

(ञ) लमजुङ जिल्लाको निम्न गाउँ विकास समितिहरू

१. वाहुनडांडा महेंद्रोदय
 २. श्रीकाली काताधी
 ३. ठुलीवेसी पटाङ्गी
 ४. ठाकन फालिकादेवी
- (६) म्याग्दी जिल्ला
(७) रोल्पा जिल्ला
(८) सल्यान जिल्ला

- (९) प्यूठान जिल्ला
(ण) डोटी जिल्लाको “ख” वर्गमा परेका क्षेत्र देखिवाहेक वांकी क्षेत्रहरूः
(त) डडेलधुरा जिल्ला
(थ) वैतडी जिल्ला
छ. “ञ” वर्गमा रहने क्षेत्रहरू
(क) पांचथर जिल्ला
(ख) धनकुटा जिल्ला
(ग) रामेछाप जिल्ला
(३) दोलखा जिल्ला
(ञ) रसुवा जिल्लाको “ख” वर्गमा परेका गाउँ विकास समितिहरू देखिवाहेक अन्य गाउँ विकास समितिहरू
(च) सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको “घ” वर्गमा परेका गाउँ विकास समितिहरू देखिवाहेक अन्य गाउँ विकास समितिहरू
(५) धादिङ जिल्लाको “घ” वर्गमा परेका गाउँ विकास समिति देखिवाहेक अन्य गाउँ विकास समितिहरू

- (ज) लमजुङ जिल्लाको “३” वर्गमा परेका गाउँ विकास समितिहरू देखिवाहेक अन्य गाउँ विकास समितिहरू
(झ) गोरखा जिल्लाको “ख” वर्गमा परेका गाउँ विकास समितिहरू देखिवाहेक अन्य गाउँ विकास समितिहरू
(ञ) गुल्मी जिल्ला
(झ) अर्घाखाँची जिल्ला
(ञ) पर्वत जिल्ला
(६) वाग्लुङ जिल्लाका “ख” वर्गमा परेका गाउँ विकास समितिहरू देखिवाहेक अन्य गाउँ विकास समितिहरू ।

आयकर ऐन, २०५८ सम्बन्धी अन्य प्रकाशनहरू (ब्रोस्योर)

- आयकर ऐन, २०५८ (संक्षिप्त परिचय)
- आयकर ऐन, २०५८ मा “अग्रीम करकट्टी”
- आयकर ऐन, २०५८ मा “छुट हुने रकम”
- आयकर ऐन, २०५८ मा “नोक्सानी समायोजन”
- करको भुक्तानी तथा असुली प्रक्रिया
- करको आधार र आयको गणना
- करदाताको अधिकार र कर्तव्यहरू
- करका दरहरू
- प्रशासकीय पुनरावलोकन
- सम्पत्ति वा दायित्वको निसर्गबाट हुने लाभ वा नोक्सानी
- शुल्क, व्याज, कसूर तथा सजायको व्यवस्था
- ह्यास कट्टीको निर्धारण
- निवृत्तिभरण आयमा करको गणना गर्ने तरिका